

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

1

SIRA SAYISI: 1

Çorum Milletvekili Salim Uslu'nun; 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu
(2/1)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/1 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4
- Genel Gerekçesi 4
- Madde Gerekçeleri 5

• Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu 6

• Muhalefet Şerhi 9

• Teklif Metni 13

• Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin 13

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5/5/1983 tarihli ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Salim Uslu

Çorum

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1)	
ESAS:	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu
TALİ:	-----

GENEL GEREKÇE

5/5/1983 tarihli ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 12 nci maddesine göre, bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin % 10'unun üyesi bulunduğu işçi sendikaları Kanunda sayılan diğer şartları da tamamlamaları halinde toplu iş sözleşmesi yapabilmek için yetkilendirilmektedirler. Bir işkolunda çalışan işçilerin % 10 unun tespitinde ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca her yıl Ocak ve Temmuz aylarında Resmi Gazetede yayımlanan işçi istatistikleri esas alınmaktadır.

Bu istatistiklerin derlenmesinde Bakanlık verileri dikkate alınmakta iken 2822 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrasına 18/2/2009 tarihli ve 5838 sayılı Kanunla eklenen ve 28/1/2010 tarihli ve 5951 sayılı Kanunla değiştirilen cümle ile istatistiklerin düzenlenmesinde 1/8/2010 tarihinden itibaren, Bakanlığa gönderilen üyelik ve istifa bildirimleri ile Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işçi bildirimlerinin esas alınacağı kurala bağlanmıştır.

Yeni düzenlemeye sendikaların uyum sağlaması için istatistiklerin yayımlanması 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun Geçici 18 inci maddesi ile 30/6/2011 tarihine kadar ertelenmiştir.

Erteleme süresi içerisinde sendikaların üyelik kayıtlarını güncelleyerek üye sayılarını sağlıklı bir şekilde Bakanlığa iletememeleri nedeniyle mevcut üye sayılarının Sosyal Güvenlik Kurumu işçi bildirimlerine oranlanması sonucunda yetkili bazı sendikaların % 10 barajının altında kalacakları ve bu durumun da sendikal faaliyetleri olumsuz etkileyeceği anlaşıldığından, sendikaların üye kayıt ve bildirimlerini güncelleyerek Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirmeleri için zaman tanınması ve bu arada mevcut yetkilerin devamıyla toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin sekteye uğramadan sürdürülebilmesine imkân sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 5/5/1983 tarihli ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununa eklenen geçici madde ile bu Kanunun 12 nci maddesine göre sendikaların toplu iş sözleşme yapma yetkilerinin tespitinde esas alınan, her yılın Ocak ve Temmuz aylarında yayımlanması gereken işçi istatistiklerinin Resmi Gazetede yayımlanmasının 31/12/2011 tarihine kadar ertelenmesi ve bu tarihe kadar Bakanlıkça yayımlanmış son istatistiklerin esas alınması amaçlanmıştır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sağlık, Aile, Çalışma ve

Sosyal İşler Komisyonu

15/7/2011

Esas No.: 2/1

Karar No.: 2

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

13/7/2011 tarihinde Başkanlığınıza sunulan ve Başkanlıkça yine aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen “Çorum Milletvekili Salim Uslu’nun; 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/1)”, Komisyonumuzun 15/7/2011 tarihli 2 nci toplantısında, Hükümeti temsilen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik ve beraberindeki Bakanlık yetkilileri ile Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, YOL-İŞ sendikaları temsilcilerin katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Bilindiği üzere, kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde onunun üyesi bulunduğu işçi sendikası, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyeri veya işyerlerinin her birinde çalışan işçilerin yarıdan fazlasının kendi üyesi bulunması halinde bu işyeri veya işyerleri için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili bulunmaktadır. Bir işkolunda çalışan işçilerin yüzde onunun tespitinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca her yıl ocak ve temmuz aylarında yayımlanacak istatistikler esas alınmaktadır. Bu istatistiklerde daha önce Bakanlık verileri dikkate alınmakta iken 18/2/2009 tarihli ve 5838 sayılı Kanunla eklenen ve 28/1/2010 tarihli ve 5951 sayılı Kanunla değiştirilen 5/5/1983 tarihli ve 2822 sayılı Kanunun 12 nci maddesine göre, Bakanlığa gönderilen üyelik ve istifa bildirimleri ile Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işçi bildirimleri esas alınacaktır. Bu düzenlemeye sendikaların uyum sağlayabilmesi için 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun geçici 18 inci maddesi ile istatistiklerin yayımlanması, 30/6/2011 tarihine kadar ertelenmiştir.

Kanun Teklifi ve genel gerekçesi ile madde gerekçeleri incelendiğinde;

- Son erteleme süresi olan 30/6/2011 tarihine kadar sendikaların üyelik kayıtlarını güncelleyerek üye sayılarını Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına iletememeleri nedeniyle mevcut üye sayılarının Sosyal Güvenlik Kurumu işçi bildirimlerine oranlanması sonucunda yetkili bazı sendikaların yüzde on barajının altında kalacakları ve bu durumun sendikal çalışmaları olumsuz etkileyeceği,

- Bu çerçevede Teklif ile her yılın ocak ve temmuz aylarında yayımlanması gereken işçi istatistiklerinin Resmi Gazetede yayımlanmasının 31/12/2011 tarihine kadar ertelenmesi ve bu tarihe kadar Bakanlıkça yayımlanmış son istatistiklerin esas alınması amaçlanarak; sendikaların üye kayıt ve bildirimlerini güncelleyerek Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirmeleri için zaman tanınması ve mevcut yetkilerin devamıyla toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin sekteye uğramadan sürdürülebilmesine imkân sağlanmaya çalışıldığı,

anlaşılmaktadır.

Kanun Teklifin tümü üzerinde görüşmelerin başında, Teklif sahibi Çorum Milletvekili Salim Uslu’nun yapmış olduğu sunuş konuşmasında :

- 18/2/2009 tarihli ve 5838 sayılı Kanun ile 28/1/2010 tarihli ve 5951 sayılı Kanunun, Sosyal Güvenlik Kurumu verilerini esas aldığı ve bu kapsamda istatistiklerin güncellenmeye çalışıldığı,

- Süreç içinde üyeliklerin güncellenmesinin mümkün olmadığı ve 2821 ve 2822 sayılı Kanunlarda değişiklik yapılmasına sürenin yeterli gelmediği, 2821 ve 2822 sayılı Kanunlarda değişiklik yapılmadan üyeliklerin güncellenmesinin toplu sözleşme düzeninin devamının sağlanmasını engellediği, bu yüzden erteleme zorunluluk olduğu,

ifade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Faruk Çelik tarafından;

- Sendikaların demokrasinin en önemli ve vazgeçilemeyen aktörleri olduğu için yeni bir sendikal mevzuata ihtiyaç olduğu,

- Hükümet tarafından 2821 ve 2822 sayılı Kanunların, ILO ile Avrupa Birliği mevzuatı çerçevesinde yeniden düzenleneceği,

- 12 Temmuzda düzenlenen üçlü tarafların tümünün yeni bir sendika yasasının gerekliliğinde mutabık kaldığı,

- Yapılacak düzenlemenin nedeninin çağdaş sendikal mevzuatın olmamasından kaynaklandığı,

- 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 12 nci maddesine göre; bulundukları işkolunda çalışan işçilerin % 10'unun üyesi bulunduğu işçi sendikaların aynı Kanunda sayılan diğer şartları da tamamlamaları halinde toplu iş sözleşmesi yapabilmek için yetkilendirildiği, bir işkolunda çalışan işçilerin % 10'unun tespitinde ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca her yılın ocak ve temmuz aylarında Resmî Gazetede yayımlanan işçi istatistiklerinin esas alınacağı,

- 2822 sayılı Kanunda değişiklik yapılmadığından ve ilgili kanunlarda 3 kez ertelemek zorunda kaldığı,

- Bu ertelemelerin yapılamaması halinde 51 sendikadan 16 sendikanın toplu iş sözleşmesi yapma hakkı olacağı, ancak 35 sendikanın ise yetkisini kaybedeceği,

- Teklif ile Temmuz 2011'de yayımlanması gereken istatistikler Ocak 2012'ye ertelenmekte ve Temmuz 2009 istatistikleri geçerli sayıldığı,

ifade edilmiştir.

Kanun Teklifinin geneli üzerindeki görüşmeler sırasında bazı Komisyon üyeleri tarafından;

- Toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili sendika belirleme sürecinde sendika üye sayılarındaki yapay büyüklüklerin bir temsil sorununa yol açtığı,

- Kamu düzenini doğrudan ilgilendiren toplu iş sözleşmesi kurumunun etkinliğini devam ettirebilmesi için teklifin konusu olan erteleme gerekli olduğu,

- 2821 ve 2822 sayılı Kanunların bütünsel bir çerçevede alınmasının gerekli olduğu,

- Bu Teklifle gerçekleştirilmesi öngörülen değişikliğin yürürlüğe girmemesi halinde yaklaşık on bin çalışanın toplu iş sözleşmesi çerçevesinin dışında kalacağı,

- 2002 yılından bu yana 2821 ve 2822 sayılı Kanunların değiştirilememiş olmasının büyük bir eksiklik olduğu,

- Bu Teklifte öngörülen erteleme yerine 2822 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde belirlenen yüzde onluk barajın kaldırılarak örgütlenme özgürlüğünün geliştirilmesi gerektiği,

- Halihazırdaki toplu iş sözleşmelerinde 2009 tarihli Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı istatistikleri esas alındığından bu tarihten sonra yetki koşulunu sağlamış olmasına karşın bazı sendikaların toplu iş sözleşmesi sürecine katılamadığı, işçilerin bu haktan yararlanamadığı,

- Teklifin gerekçesinde ertelemeye neden olarak "sendikaların üye istatistikleri konusunda bildirimde bulunamaması"nın gösterilmesinin gerçeği yansıtmadığı, sorunun sisteme ilişkin olduğu ve yüzde onluk barajın kaldırılmasıyla sorunun temelden çözüleceği,

ifade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Kanun Teklifi ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek Teklifin maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Kanun Teklifinin 1 inci maddesinin görüşmeleri sırasında; 2822 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin değiştirilmesi yönünde bir önerge verilmiş ve önergeye esas oluşturan düzenleme ile iş kolunda yüzde onluk örgütlenme barajının kaldırılması önerilmiştir. Hükümet adına, ilgili maddede yüzde onluk baraja ilişkin ibare kaldırılrsa dahi kanunun diğer maddelerinde yüzde onluk baraja atıfta bulunulması nedeniyle bir değişiklik olmayacağını, bu bakımdan kanunun bir bütün olarak ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Yapılan oylama sonucu önerge kabul edilmemiştir. Görüşmelere müteakip Teklifin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 2 nci maddesinin görüşmeleri sırasında; 6111 sayılı Kanunla yapılan ertelemenin süresi 30/6/2011 tarihinde sona erdiğinden Kanunun Temmuz ayı başından itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmesinin daha uygun olduğu düşünülmüş ve bu kapsamda verilen önerge kabul edilmiştir. Teklifin 2 nci maddesi verilen önerge doğrultusunda kabul edilmiştir.

Teklifin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ayrıca, Teklifin başlığı kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar çerçevesinde redaksiyona tabi tutulmuştur.

Teklif konusunun aciliyeti nedeniyle Teklifin, İçtüzüğün 52 nci maddesine göre ivedilikle görüşülmesinin Genel Kuruldan istenmesine Komisyonumuzca karar verilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Cevdet Erdöl</i>	<i>Türkan Dağoğlu</i>	<i>İsmail Tamer</i>
Ankara	İstanbul	Kayseri
Kâtip	Üye	Üye
<i>Sevim Savaşer</i>	<i>Muhammed Murtaza Yetiş</i>	<i>Mehmet Müezzinoğlu</i>
İstanbul	Adıyaman	Edirne
Üye	Üye	Üye
<i>Ülker Can</i>	<i>Ruhsar Demirel</i>	<i>Süleyman Çelebi</i>
Eskişehir	Eskişehir	İstanbul
		(Muhalefet şerhim vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Haldun Ertürk</i>	<i>Kadir Gökmen Ögüt</i>	<i>Nesrin Ulema</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
	(Muhalefet şerhim vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Sıtkı Güvenç</i>	<i>Fuat Karakuş</i>	Mustafa Baloğlu
Kahramanmaraş	Kilis	Konya
		(İmzada Bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Vural Kavuncu</i>	<i>Özgür Özel</i>	<i>Muzaffer Yurttaş</i>
Kütahya	Manisa	Manisa
	(Muhalefet şerhim vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Nurettin Demir</i>	<i>Cemalettin Şimşek</i>	<i>Mahmut Kaçar</i>
Muğla	Samsun	Şanlıurfa
(Muhalefet şerhim vardır)		
	Üye	
	<i>Candan Yüceer</i>	
	Tekirdağ	
	(Muhalefet şerhim vardır)	

KARŞI OY YAZISI

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülen 2/1 sıra sayılı “2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi” ile ilgili karşıoy görüşümüz ektedir.

Türkiye’de sendikal haklar, demokratikleşme taleplerinin bir parçası olarak temel hak ve özgürlükler kapsamında uzun bir süreden beri tartışılmaktadır.

Endüstri ilişkileri, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel bir dizi etkileşimin belirlediği karmaşık bir süreçte biçimlenmektedir. Emek ve sermaye ilişkileri ve bu ilişkilerin belirlediği ve aynı zamanda içinde gerçekleştiği sistem, bu koşulların belirlediği potansiyele dayalı olarak, o topluma özgü bir nitelik kazanmaktadır. Bu süreçte belirleyici olan birikimi yaratan temel etkenler, üretici güçlerin nicel ve nitel durumu, ekonominin ve demokrasinin gelişmişlik düzeyi, kurumsal yapıların varlığı, yeterliği ve etkinliğidir.

Sendikal hakların kapsadığı, temel hak ve özgürlüklerle ilgili alan en somut biçimde bu birikim ve gelişmişlik durumunu yansıtmaktadır. Çıkarlarını korumak için güçsüz olan kesimlerin örgütlenmesi, çıkarları korumayı işlevselleştiren grev hakkının tanımladığı bir sosyal yaptırım, toplu sözleşme sistemi aracılığı ile gerçekleştirilen bir gelir dağılımı ve çalışanların örgütleri aracılığıyla oluşturdukları katılım ve diyalog mekanizmaları, demokrasinin varlığının ve demokratik işleyişin temel göstergeleridir.

Bir ülkede, sendikalaşabilir ücretli çalışanların örgütlenme eğilimini ve oranını gösteren sendikalaşma, siyasal sistemler kadar, ekonomik sistemlerin de belirlediği koşullardan etkilenir. Endüstrileşme düzeyi, ücretli ve bağımlı çalışanların sayısı, işgücünün yapısı, işsizlik ve kayıt dışı istihdam oranı, toplumda örgütlenmeye dönük kültürel tutum, sendikal hareketin geleneği, sendikaların örgütlenme ve çalışma biçimleri ve çalışma ilişkileri ile ilgili politikalar ve mevzuat, sendikalaşmanın yoğunluğu ve etkinliğini belirleyen etkenlerdir.

Türkiye’de de sendikalaşma, demokratik açılımların söz konusu olduğu dönemlerde sendikal hakların yaygınlık ve meşruiyet kazanmasıyla gelişme olanağı bulmuş, bu açılımların sağladığı koşullarda sendikacılık ve toplu ilişkiler düzenini harekete geçirecek sayıda sendikal işçi oluşumu gerçekleşmiştir. Toplu çalışma ilişkileri sistemi olarak bir sistemden söz edebilmenin koşulları, zaman içinde oluşmuş; ancak, özellikle siyasal iktidarların hak ve özgürlüklere yaklaşımlarına bağlı olarak, bu alan sürekli siyasal karışmalara (müdahalelere) açık niteliğini korumuştur.

Türkiye’de, 1947 yılında yürürlüğe giren “5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun”la başlayan ve günümüze dek gelen 60 yıllık süre boyunca, sendikal hakların, sendikalaşmanın ve toplu çalışma ilişkilerinin gelişiminde siyasal, ekonomik ve kültürel açıdan belirleyici olan ve sonuçta yasal düzenlemelerle ortaya çıkan bu etkenlerin varlığını gözlemlemek olanaklıdır.

1947 yılında sendika birliklerinin kurulması amacıyla başlatılan girişim, ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlardan kaynaklanan değişik nedenlerle ertelenmiştir. 1952 yılında Türk-İş’in kurulması bu alanda önemli bir başlangıç oluşturmuştur.

Çok partili döneme geçişle birlikte ortaya çıkan siyasal gelişmeler, demokrasinin ilerlemesinde kriz yaratan girişimler ve arkasından gerçekleştirilen yeni anayasal düzen, 1961’den sonra sendikal haklarla ilgili yeni bir dönemi başlatmıştır. Temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alındığı 1961 Anayasası ile başlayan “demokratikleşme süreci” ile sendikacılığın gelişim yollarını tıkayan önemli engeller kaldırılmış, işçi haklarıyla ilgili düşüncelerin serbestçe savunulduğu ve tartışıldığı bir dönem başlamıştır.

Dünyada varlığını sürdüren emek-sermaye uzlaşmasının bir yansıması olarak bu yeni dönemde Türkiye’de de ekonomik ve siyasal konjonktürle birlikte, toplu ilişkiler düzeninin yasal çerçevesinde de köktenci bir değişiklik gerçekleşmiştir. Sendikalar demokratik işleyişin gerektirdiği kurumlar olarak, toplumsal alanda yerini almıştır.

1963’te yasalaşan, 274 sayılı Sendikalar Kanunu ve işçilere ilk kez grevli toplu pazarlık hakkını veren 275 sayılı Toplu İş sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu, sendikal harekete yeni bir yön çizmiştir. Dolayısıyla yasal çerçevede gerçekleşen bu köklü değişim nedeniyle sendikacılık ve sendikalaşma, gelişme doğrultusunda ivme kazandığı yeni bir sürece girmiştir.

1967 yılında Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), daha sonra Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu (MİSK) kurulmuştur. Konfederasyonların ve sendikaların sayısının artması, sendikal rekabeti de artırmış ve sendikalaşma oranlarını gerçek durumdan uzaklaştıran bir boyut kazanmıştır.

274 sayılı Sendikalar Kanunu, sendikaları “temsil ettikleri üyelerinin sayılarını, her yılbaşında Çalışma Bakanlığı’na bildirmeye” zorunlu tutmuştur. Sendikalar Yasasının işçilere aynı anda birden fazla sendikaya üye olma olanağı tanıması, işyeri ve işkolu sendikalarının varlığı, işsizlik durumunda sendika üyeliğinin sürmesi, gibi nedenler bu bildirimlerin gerçek sendikalaşma oranını belirlemedeki işlevlerini tartışmalı kılmıştır.

Çalışma Bakanlığı verilerine göre 1980’de sendikal işçi sayısı 5 milyon 721 bindir. Bu sayı, SSK’ya kayıtlı olarak çalışan 2 milyon 205 bin işçinin iki buçuk katıdır.

Bu dönemde Türk-İş’in yaptığı araştırma sonucu yayımladığı sayılara göre, Türkiye’de 629 sendika ve bu sendikalara kayıtlı toplam 1 milyon 600 bin sendikal işçi vardır (1975). Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği, aynı yıl için Türkiye’de sendikal işçi sayısını, 870 bin olarak belirlemiştir.

1980 yılı Türkiye için, ekonomik model değişimini öngören ekonomi politikalarının gündeme geldiği ve demokrasinin, siyasal ve sosyal hakların askıya alındığı anti demokratik bir dönemin başlangıcıdır.

12 Eylül 1980 günü yapılan askeri müdahale birçok alanda olduğu gibi çalışma yaşamında da temel bir dönüşümü gerçekleştirmiş ve günümüzde yaşanan pek çok sorunun kaynağını oluşturmuştur. Askeri darbe öncesi yaşanan toplumsal ve siyasal olayların gerisinde sendikal etkinliklerin de olduğuna ilişkin ön yargı, ilk aşamada bu etkinliklerin yasaklanmasını hedef almıştır.

Bu dönemde, çalışma ilişkilerini yeniden biçimleyen 2821 ve 2822 sayılı Yasalar yürürlüğe konmuştur. 1982 Anayasası ile belirlenmiş olan ve sendikal hak ve özgürlükleri sınırlayan çerçeve, bu yasalarla uygulamaya dönüşmüştür. Yasa koyucu, endüstri ilişkilerini belirleyen yasal çerçeveyi hazırlarken, 1980 öncesi yaşanan toplumsal olayları gerekçe göstererek yeni düzenlemelerde, 1961 Anayasası ve 274 ve 275 sayılı Yasalarla işçilere sağlanmış olan haklarda kısıtlama yoluna gitmiştir.

Bugün uygulanan ve toplu çalışma ilişkilerini düzenleyen yasalar, 1983’ten günümüze değin özellikle ILO’ya yapılan başvurulara dayalı olarak, yöneltilen eleştiriler doğrultusunda bir çok değişikliğe uğramıştır. Anayasada yer alan kısıtlayıcı hükümler gerekçe gösterilerek, oldukça yavaş ve eklektik bir biçimde sürdürülen değişikliklere karşın, özgür bir örgütlenme ve toplu sözleşme düzenine ulaşma hedefi hala gerçekleşmemiştir.

1997 yılından başlayarak, 12 Eylül 2010 referandumu ile gerçekleştirilenler de olmak üzere Anayasa’da sendikal özgürlüklerle ilgili maddelerde değişiklik yapılmasına karşın, 2821 ve 2822 sayılı yasalarda aynı doğrultuda gerekli düzenleme yapılmadığından, sendika üyeliğini güçleştiren hükümler, sendika özgürlüğünü engelleyen yasal ve idari engeller varlığını korumayı sürdürmüştür.

Türkiye’de TÜİK (Nisan 2011) verilerine göre, kurumsal olmayan sivil nüfus, 72 milyon 117 bin; istihdam edilenler, 23 milyon 955 bindir. İşgücüne katılım oranı yüzde 49.9; istihdam oranı ise yüzde 44.9’dur. Ücretli olarak çalışanların sayısı 11 milyonu bulmuştur.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın en son yayınladığı ve yasa teklifinde belirtilen son duruma esas olan çalışma hayatı ile ilgili istatistiklere göre, 2009 Temmuz’da yaklaşık 5 milyon 434 bin toplam işçi çalışmaktadır. Bunlardan 3 milyon 205 bin 662 işçi sendikalıdır. Sendikalaşma oranı yüzde 59’dur. Bakanlık, SGK’na kayıtlı çalışanların sayısını asıl olarak sendikalı işçilerin oranını açıklamaktadır. Oysa, toplu iş sözleşmesinden yararlanan yaklaşık 900 bin işçiyi kapsadığı, yine bakanlık verilerinin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, sendikalaşma oranı, kayıtdışı çalışan ücretlileri kapsamaksızın, yüzde 10’ları ancak bulmaktadır.

Bakanlığın sendikalı işçi sayısı ile ilgili çalışma istatistikleri gerçeği yansıtmamaktadır ve bu istatistikler uluslararası normlar açısından da güvenilir değildir.

Sendika üyeliğinin belgelenmesi ve işkolu ve işyeri yetkilerine dayanak oluşturan veri tabanı çalışma yaşamına ilişkin önemli sorunların kaynağını oluşturmaktadır.

Bu durum, önceki dönemlerden kaynaklanan ve ILO’nun çoğu kez eleştirdiği ve uyulması gereken konularda Türkiye’yi uyarmasına karşın yerine getirilmeyen konular arasındadır.

İşkolu barajı, 87 sayılı Sendika Özgürlüğü ve Sendikalaşma Hakkının Korunması Sözleşmesi ve 98 sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı Sözleşmesi ile ilgili uygulama sorunları yüzünden sıkça ILO Genel Kurulu’nda gündeme gelen konular arasındadır. Son olarak Haziran 2011’de yapılan Genel Kurul’da da Türkiye, eleştirilen 25 ülke arasına girmiştir.

2002 yılından bu yana kurulan AKP Hükümetleri, bu durumun doğrudan sorumlusudur. Yıllardan bu yana, her ILO Genel Kurulu öncesinde 2821 ve 2822 sayılı yasalarda ILO normlarına uygun düzenlemeler yapılacağı bildirilmiş ve bu bir oyalama yöntemi olarak bugüne kadar sürdürülmüştür.

Sonuçta, sendikal hak ve özgürlüklerin kısıtlanması ve toplu sözleşme hakkının engellenmesi ile sonuçlanan ve bir demokrasi ayıbı olarak süren bu durum, Hükümet açısından da sürdürülemez bir noktaya gelmiştir.

İşkolu barajları yıllarca, sendikal hareketin etkinliğini kırmak için sendikaların önünde “Demokles Kılıcı” olarak tutulmuş ve sendikaların Hükümet politikalarına karşı etkin muhalefet yürütmeleri engellenmiştir. Sendikalar, yılda iki kez yayınlanan işkolu istatistikleri ile adeta tutsak alınmış ve toplumsal muhalefet olarak güçleri sınırlandırılmıştır.

Bugün yasa teklifi ile getirilen istatistiklerin yayınlanması konusundaki erteleme önerisi, bu yaklaşımın bir yansımasıdır. Gerçekte, ILO normlarına uygun olarak kaldırılması gereken işkolu barajı, toplumsal taraflar arasındaki mutabakat gerekçe gösterilerek sürdürülmektedir.

Oysa, temel ekonomik ve sosyal haklar arasında gözetilmesi gereken sendikal haklar bir an önce özgürlük alanı olarak tasarlanmak zorundadır. Bu nedenle verdiğimiz önerenin kabul edilmesi ve acilen bu alandaki hak ve özgürlüklerin gerçekleştirilmesi gereklidir.

Bu yöntem dördüncü kez gündeme gelmektedir. Bu uygulama bir oyun olarak sürdürülmenin yanında, bazı işkollarında çalışan ve yüzde on barajını aşmış olan sendikaların üyelerinin sendikal haklarının gaspına da neden olmaktadır. Temmuz 2009’dan sonra bu olanağı elde eden sendikalar, üyelerinin ekonomik hak ve çıkarlarını savunacak araçlardan yoksun bırakılmıştır.

Bu duruma bir son verilmesi ve sendikal hakların sınırlandırılmadan, engellenmeden özgürce kullanılmasına olanak sağlayacak koşulların yaratılması gereklidir. Bu, öncelikli bir demokrasi sorunudur. Türkiye emekçilerinin hak ettiği onurlu ve çağdaş yaşama koşullarının gereğidir.

Kaldı ki, bir yandan 1980 darbesinin ürünü bu utanç yasalarının sürdürdüğü düzenden yararlanırken, bir yandan da ileri demokrasiden söz etmek iki yüzlü bir tutumu yansıtmaktadır. 12 Eylül 1980 ürünü bir anayasanın sonuçlarını eleştirirken, anayasa değişikliği ile kamu çalışanları için toplu sözleşme hakkı getirip, uyum yasalarından kaçınmak, 12 Eylül 2010 Anayasası ile benzer bir düzen özlemi içinde olduğu görüntüsü yansıtmaktadır.

İçinde bulunduğumuz günlerin önemli gündem konularından biri de, 6111 sayılı “Torba Kanun”la yapılan düzenleme ile il özel idareleri ve belediyelerde kadro fazlası olarak nitelenen işçilerin, başka kurumlara gönderilmeleri sorunudur.

Bilindiği gibi bu yasa içinde yer alan ve çalışma yaşamını ilgilendiren bir çok hükmün ve düzenlemenin varlığına rağmen, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülmeden Genel Kurula indirilmiştir. Yasa maddeleri ile ilgili sosyal sorunlar gözetilmeden ve sosyal tarafların görüşleri alınmadan yapılan bu düzenlemenin sonuçları daha şimdiden görülmektedir.

6111 sayılı Yasa’nın 166. Maddesi, genel işler işkolunda çalışan işçileri kapsamaktadır. Bu işçiler, bugüne dek genel işler işkolunda değerlendirilmiştir. 50 binden fazla işçiyi ilgilendiren bu nakil uygulaması başlatıldığında, genel işler işkolu ile ilgili bir durum değişikliği ortaya çıkacaktır. Ayrıca bu işçilerin toplu sözleşme düzeni dışına çıkarılmış olması da 2822 sayılı Yasa hükümleri ve 98 sayılı ILO hükümleri açısından gözetilmesi gereken hususlardır. Tüm bunların ötesinde 50 binden fazla işçinin isteklerini ve beklentilerini karşılamama olasılığı yüksek bir uygulamanın yaratacağı toplumsal sonuçların da değerlendirilmesi ve gözönüne alınması gereklidir.

Tüm bunların dışında, bu yasa teklifinin İç Tüzük hükümleri gözardı edilerek gündeme getirilmesi ve görüşülmesi de bu konudaki yaklaşımın ciddiyeti konusunu sorgulamaya neden olmaktadır.

Sonuç olarak, temel insan hakları kapsamındaki sendikal hakların tam ve kısıtsız kullanımının sağlanması acil ve yaşamsal bir konudur. Bu alanda gerekçesi ne olursa olsun, azla yetinmek, işçi sınıfına yapılacak en büyük haksızlıktır.

Saygılarımızla.

Süleyman Çelebi
İstanbul

Özgür Özel
Manisa

Nurettin Demir
Muğla

Kadir Gökmen Ögüt
İstanbul

Candan Yüceer
Tekirdağ

**ÇORUM MİLLETVEKİLİ SALİM USLU’NUN
TEKLİFİ**

**2822 SAYILI TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ, GREV
VE LOKAVT KANUNUNA BİR GEÇİCİ
MADDE EKLENMESİ HAKKINDA KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- 5/5/1983 tarihli ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 2- Bu Kanunun 12 nci maddesi gereğince yayımlanması gereken istatistikler 31/12/2011 tarihine kadar yayımlanmaz. Bu tarihten sonraki ilk istatistik yayımlama dönemine kadar Bakanlıkça yayımlanmış bulunan en son işçi ve üye istatistikleri geçerli sayılır.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**SAĞLIK, AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL İŞLER
KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**

**TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ, GREV VE
LOKAVT KANUNUNA BİR GEÇİCİ MADDE
EKLENMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 5/5/1983 tarihli ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 2- Bu Kanunun 12 nci maddesi gereğince yayımlanması gereken istatistikler 31/12/2011 tarihine kadar yayımlanmaz. Bu tarihten sonraki ilk istatistik yayımlama dönemine kadar Bakanlıkça yayımlanmış bulunan en son işçi ve üye istatistikleri geçerli sayılır.”

MADDE 2- Bu Kanun, 1/7/2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

